

BOONTJES OP HET STRAND? EEN REACTIE OP HET ARTIKEL VAN A. DE HEIJ, MET AANVULLENDE GEGEVENS OVER *PHASEOLUS* EN *MICROGLOMA*

door

D.F. Hoeksema

In het vorige Cb vraagt De Heij (1999: 101) zich af of het volgens de regels van de naamgeving mogelijk is, dat een planten- en een dierengeslacht dezelfde naam hebben. Immers, dat zou verwarring kunnen geven. Als voorbeeld noemt de auteur de geslachtsnaam *Phaseolus*, die zowel wordt gebruikt voor een bonen- als voor een weekdierengeslacht. Dit voorbeeld was voor mij de aanleiding tot deze reactie. Enkele jaren geleden heb ik me naar aanleiding van ditzelfde voorbeeld hetzelfde afgevraagd als De Heij.

Het antwoord op de vraag bleek niet moeilijk te vinden. In de International Code of Zoological Nomenclature (third edition, 1985) staat:

'Article 1(c). Independence. -Zoological nomenclature is independent of other systems of nomenclature in that the name of an animal taxon is not to be rejected merely because it is identical with the name of a taxon that does not belong to the animal kingdom.'

De Commissie toont zich echter wel gevoelig voor de argumenten van De Heij. Bij artikel 1(c) wil de Code het dan ook niet laten. Even verderop lezen we: 'Recommendation 1A. Names already in use outside the animal kingdom. -It is preferable not to propose for a genus of animals a name already in use for a genus outside the animal kingdom.'

Het gebruik van eenzelfde naam voor een planten- en een dierengeslacht is dus toegestaan, maar de Code beveelt aan deze situatie te vermijden.

Nu valt er over het weekdierengeslacht *Phaseolus*, ook in verband met het bovenstaande, nog wel iets meer te vertellen. De naam *Phaseolus*, die letterlijk snijboon betekent, is bedacht door Jeffreys en het bijbehorende geslacht is voor het eerst beschreven door Monterosato (1875: 4). Monterosato gaf in een voetnoot aan dat de naam *Phaseolus* ook al lange tijd gebruikt werd in de botanie. Hij noemde in de bijbehorende lijst (1875: 11) twee soorten van dit geslacht, zonder deze soorten te beschrijven, namelijk '*Phaseolus ovatus*, Jeffr. ms' en '*P. tumidulus*, Monterosato nov. sp.'

Twee jaar later werd de eerstgenoemde soort beschreven: *Phaseolus ovatus* Seguenza, 1877. *P. ovatus* is dus de type-soort van het geslacht *Phaseolus*. Deze soort is alleen bekend als fossiel uit het Boven Pliocene/Onder Pleistoceen van Sicilië (Ockelmann & Warén, 1998: 5).

Weer twee jaar later kreeg Jeffreys spijt van de naam *Phaseolus* 'as that is so well known in Botany'. Hij beschreef een, naar zijn mening, tot hetzelfde geslacht

behorende soort *Silicula fragilis* Jeffreys, 1879 en gaf daarbij aan dat hij de geslachtsnaam *Phaseolus* vervangen had door *Silicula*, wat letterlijk betekent peul of cocon (Jeffreys, 1879: 573). Volgens de regels kon echter de naam *Phaseolus* niet vervangen worden en deze naam bleef dus geldig. Later is algemeen geaccepteerd dat *Phaseolus ovatus* en *Silicula fragilis* tot verschillende geslachten behoren en zo is ook de geslachtsnaam *Silicula* behouden (Allen & Sanders, 1973: 264-266). *S. fragilis* wordt gevonden in diep water (2-4.5 km) in de Atlantische Oceaan, zowel op het noordelijk als op het zuidelijk halfrond (Allen & Sanders, 1973: 275-276). Onder invloed van Jeffreys (1879) werd de eerder genoemde *P. tumidulus* beschreven in het geslacht *Silicula* als *S. tumidula* Monterosato, 1880. Verspreiding: westelijke deel van de Middellandse Zee tot het oostelijk deel van de Atlantische Oceaan, van de Golf van Biskaje tot de Canarische Eilanden, en mogelijk in het westelijk deel van de Atlantische Oceaan ten noorden van Suriname; diepte: 200-2350 m (Ockelmann & Warén, 1998: 13).

In de noot van de redactie bij het artikel van De Heij (1999) wordt opgemerkt dat 'in de CLEAM-lijst op het internet het geslacht *Phaseolus* veranderd is in *Microgloma*'. Dit betekent echter niet dat de naam *Phaseolus* verdwenen is. De verandering in de CLEAM-lijst is gebaseerd op het artikel van Ockelmann & Warén (1998) over het geslacht *Microgloma*. Het geslacht *Phaseolus* wordt beperkt tot de fossiele soort *P. ovatus* Seguenza, 1877. En tot *Microgloma* worden gerekend *M. tumidula* (Monterosato, 1880), *M. pusilla* (Jeffreys, 1879) en ook, met twijfel, *M. guilonardi* (Hoeksema, 1993) 'until new information contradicts this arrangement'.

M. pusilla heeft betrekking op *Leda pusilla* Jeffreys, 1879. Verspreiding: van west Noorwegen en zuidwest Ierland tot in het westelijke deel van de Middellandse Zee; diepte: 200-1200 m (Ockelmann & Warén, 1998: 15).

M. guilonardi is bekend uit de Noordzee (Hoeksema, 1993; Phorson, 1994), noordwest Schotland en west Ierland (Phorson, pers. med.) en Het Kanaal (Keukelaar-Van den Berge & Hoeksema, 1994; Ockelmann & Warén, 1998: 11; Phorson, 1994). Al deze exemplaren zijn gevonden op het strand of in ondiep water (20 m) en daarin lijkt *M. guilonardi* zich te onderscheiden van de twee andere *Microgloma*-soorten, die tot op heden alleen in diep water aangetroffen zijn. Als uitzondering (?) op de regel is er één vindplaats van *M. guilonardi* bekend van dieper water: in de Middellandse Zee, voor de kust van het eiland Capraia, trof Cachia (1995) twee klepjes aan van (vermoedelijk) deze soort afkomstig van 400-500 m diepte, samen met *M. pusilla* en *M. tumidula*.

Summary

According to the ICZN Article 1(c) it is allowed to use the same Latin name for a plant and an animal genus.

Ockelman & Warén (1998) have restricted the genus *Phaseolus* to the fossil species *P. ovatus* Seguenza, 1877, whereas according to them the genus *Microgloma* comprises *M. pusilla* (Jeffreys, 1879), *M. tumidula* (Monterosato, 1880) and, with doubt, *M. guilonardi* (Hoeksema, 1993).

Literatuur

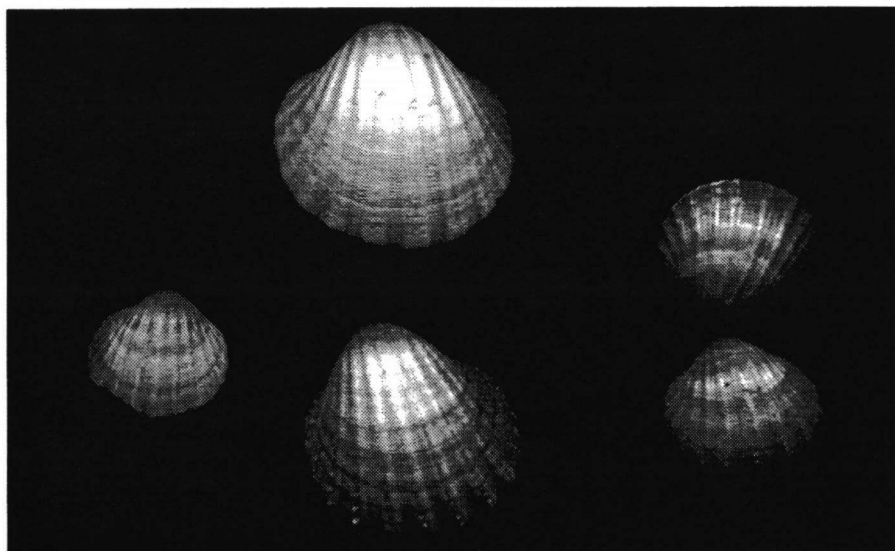
- Allen, J.A. & H.L. Sanders, 1973. Studies on deep-sea Protobranchia (Bivalvia); the families Siliculidae and Lametilidae. Bull. Mus. Comp. Zool., 145(6): 263-310.
- Cachia, C., 1995. On the occurrence of *Phaseolus guilonardi* Hoeksema, 1993 (Fam. Phaseolidae Scarlato & Starobogatov, 1971) in the Mediterranean. Boll. Malac. 31(1-4): 37-38.
- Heij, A. de, 1999. Boontjes plukken op het strand, u bedoelt? Corresp.-blad Ned. Malac. Ver. No. 310: 101.
- Hoeksema, D.F., 1993. *Phaseolus guilonardi* n.sp., a new species of Phaseolidae (Bivalvia: Protobranchia) from the southern North Sea Basin. Basteria 57: 95-102.
- Jeffreys, J.G., 1879. On the Mollusca procured during the Lightning and Porcupine Expeditions 1868-1870. 2. Proc. Zool. Soc. Lond. 23: 553-588.
- Keukelaar-Van den Berge, T. & D.F. Hoeksema, 1994. *Phaseolus guilonardi* Hoeksema, 1993 (Bivalvia Protobranchia: Phaseolidae) from North Brittany and West Normandy, France. Basteria 58: 69.
- Monterosato, T.A. di, 1875. Nuova rivista delle conchiglie Mediterranee. Atti Accad. Sci. Lett. Arti Palermo Sez. II 5: 1-50.
- Monterosato, T.A. di, 1880. Conchiglie della zona degli abissi. Bull. Soc. Malac. Ital. Pisa 6: 50-82.
- Ockelmann, K. & A. Warén, 1998. Taxonomy of and biological notes on the bivalve genus *Microgloma*, with comments on protobranch nomenclature. Ophelia 48(1): 1-24.
- Phorson, J.E., 1994. *Phaseolus guilonardi* Hoeksema, 1993 in Normandy and Northumberland. J. Conch., Lond. 35: 185.
- Seguenza, G., 1877. Nuculidi Terziarie rinvenute nella provincia meridionali d'Italia. Atti R. Accad. naz. Lincei, Mem. 274: 1163-1194.

Adres van de auteur:

Watertoren 28

4336 KC Middelburg

E-mail: dfhoeksema@zeelandnet.nl

Sphaerocardium paucicostatum (Sowerby, 1839) van de Maasvlakte.

(Hoorst bij: Janse, A.C.: *Corbula gibba* en *Sphaerocardium paucicostatum* van de Maasvlakte, pag. 128